

Yhteiskuntafilosofiset aatteet

1. Liberalismi

**Mitä on
vapaus
?**

**Libertarismi –
kaikenkattava
vapaus**

**Talouseliberalismi
– vapaa
markkinatalous**

**Arvoliberalismi –
yksilönvapaus**

**Sosiaaliliberalismi
– Tasa-arvo on
vapautta**

1.1. Libertarismi

- Tavoite: mahdollisimman laajat negatiiviset vapaudet ja loukkaamattomat perusoikeudet
- Vastustaa paternalismia eli holhoamista
- Yövärtijavaltio

- Valtion tehtävä: yhteiskunnan turvallisuus ja omaisuuden suoja.
- Hyvän elämän edellytykset ovat yksilön vastuulla.
- Valtion ei tule puuttua eriarvoisuuteen.

1.2. Talouseliberalismi

- Vastustaa talouden sääntelyä: valtio ei saa puuttua markkinoiden toimintaan.
- Adam Smith (1723–1790): Vapaassa kilpailussa markkinoita ohjaa näkymätön käsi.
 - Kun kaikki tavoittelevat omaa etuaan taloudessa, näkymätön käsi pitää huolen, että kaikki hyötyvät.
- Tunnetaan myös uusliberalismina

1.3. Arvoliberalismi

- Yksilöllä oikeus valita omat arvonsa ja elää niiden mukaan.
- Yhteiskunnan pitää edistää vapaamielisyyttä ja suvaitsevaisuutta.
- Vastustaa ahdasmielisyyttä.
 - Missä määrin suvaitsemattomuutta pitää suviaita?
 - Voiko "suvaitsevaisuudesta" tulla liian tuomitsevaa esim. konservatiivisia arvoja kohtaan?

1.4. Sosiaaliliberalismi

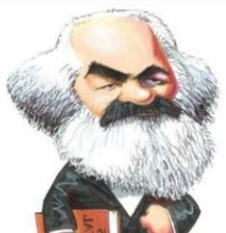
- Aito vapaus tehdä valintoja voi toteutua vain oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa.
- Vastustaa eriarvoisuutta
- Valtion rooli voi olla suuri, mikäli tavoite on positiivisen vapauden lisääminen.
 - tulonsiirrot
 - ilmainen koulutus
 - vapaiden markkinoiden ongelmien korjaaminen esim. ympäristöongelmat
 - kilpailun rajoittaminen laeilla ja säädöksillä, esim. ammattiliitot ja työntekijän oikeudet

Sosiaali-
liberalismi –
Tasa-arvo on
vapautta

Ihanteet:

- S_____suus
- T_____ -a_____
- T_____n mielekkyys
- Demokratia t_____lla

Karl Marx:

- Kapitalismi perustuu r_____oon:
 - Omistava luokka saa sijoittamalleen p_____lle l_____arvoa, joka kuuluisi työntekijöille

2. Sosialismi

Keskeisiä termejä:

- Luokkataistelu=
- Työstä vieraantuminen=

Miten maailmaa muutetaan:

- V_____kumous: t_____välineet t_____n omistukseen
 - R_____ tulee mahdottomaksi
- Lopputuloksena k_____nen yhteiskunta

Sosialismi

Ihanteet:

- Solidaarisuus
- Tasa-arvo
- Työnteon mielekkyys
- Demokratia työpaikoilla

Keskeisiä termejä:

- Luokkataistelu=omistava vs. työtä tekevä luokka (läpi historian)
- Työstä vieraantuminen=työläinen jää "koneen osaksi", eikä koe työn iloa

Karl Marx:

- Kapitalismi perustuu riistoon:
 - Omistava luokka saa sijoittamalleen pääomalle lisäarvoa, joka kuuluisi työntekijöille

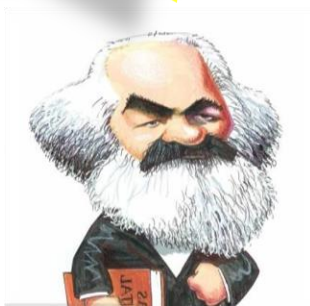
Filosofit ovat vain eri tavoin selittäneet maailmaa, mutta tehtävä on sen muuttaminen.

Miten maailmaa muutetaan:

- Vallan kumous: tuotantovälineet työläisten omistukseen
 - Riisto tulee mahdottomaksi
- Lopputuloksena kommunistinen yhteiskunta

- Jokaiselta kykynsä mukaan, jokaiselle tarpeensa mukaan.

[video](#)

3. Konservatismi

Liberaali /
Konservatiivi

Arvot

Liberaali
Ihmisoikeudet
Yksilönvapaudet
Yksilöllisyys

Konservatiivi
Perinteet: koti, uskonto, isänmaa
Yhteinen arvoperusta
Turvallisuus vapautta tärkeämpää

Vasemmisto / Oikeisto

Vasemmisto

Pienet tuloerot

Valtio säätelee
taloutta

Yhteiskunnan vastuu
hyvinvoinnista

Oikeisto

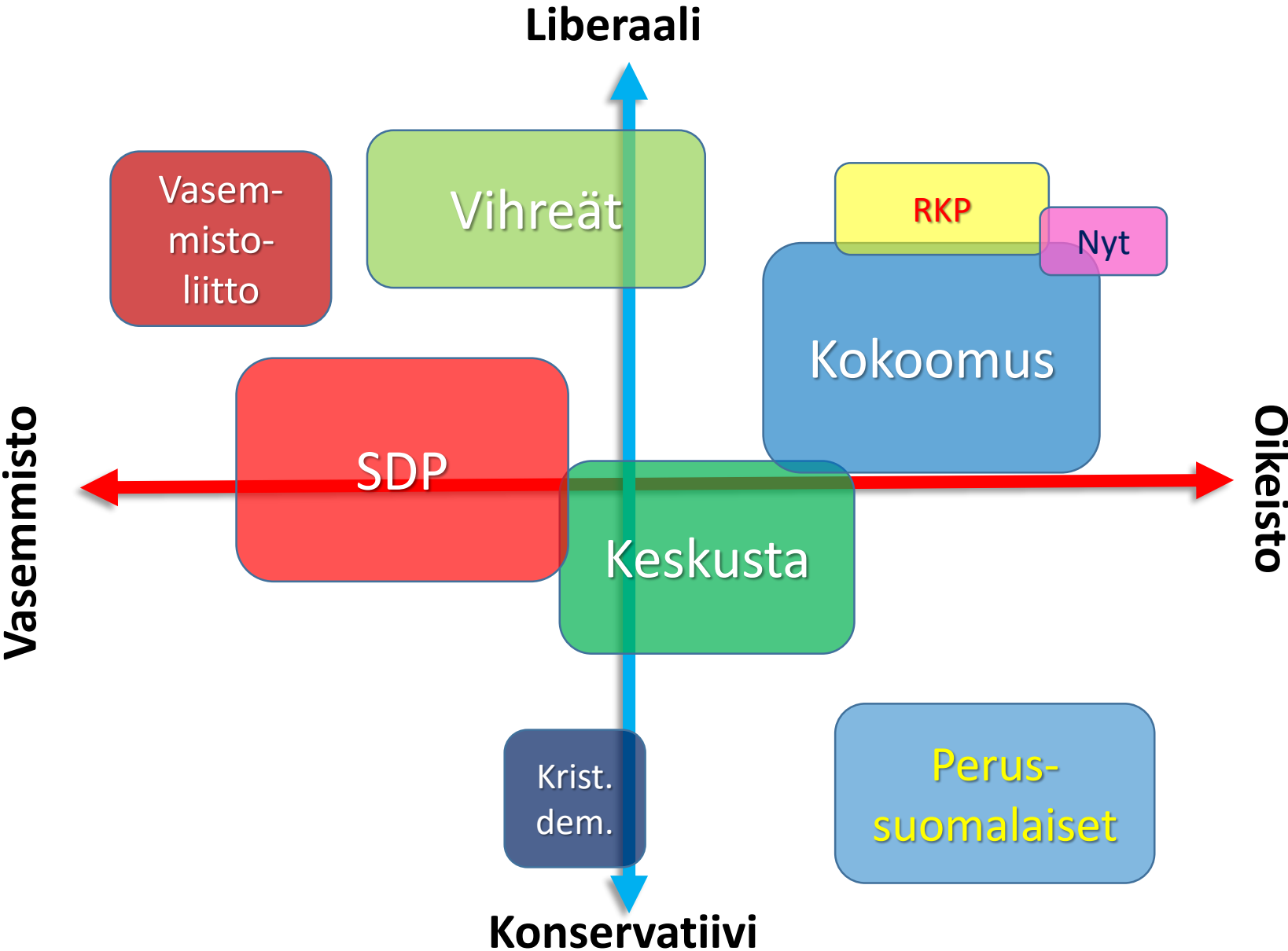
Matala verotus

Markkinoiden
vapaus

Yksilön vastuu
omasta
toimeentulosta

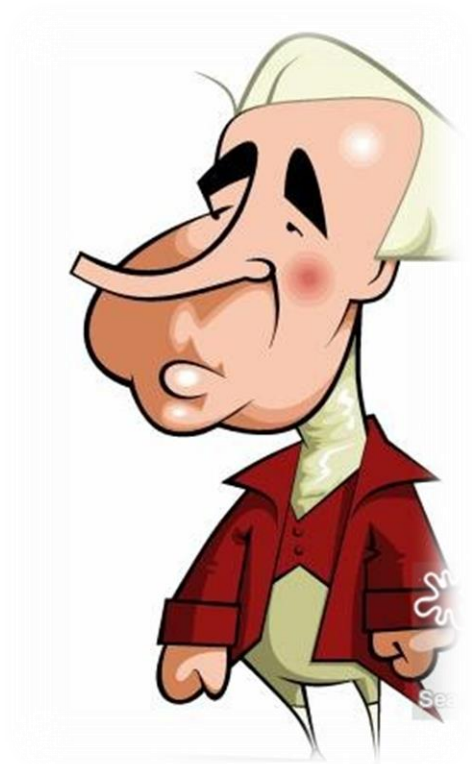
Talous

Puolueet nelikentässä

3.1. Klassinen konservatismi

- Johtava ideologi 1700-luvun Edmund Burke
- Keskeistä :
 - Perinteiden kunnioittaminen
 - Yhteisöllisyys
 - Nopeiden muutosten välttäminen
 - Keskitetyn hallinnon sijaan valtaa lähiyhteisöille

3.2. Arvokonservatismi

- Ottaa kantaa siihen millaisten arvojen pitäisi ohjata yhteiskuntaa.
- On olemassa tiettyjä arvoja ja periaatteita, joita kaikkien pitäisi noudattaa.

4. Nationalismi

Koulussamme järjestetään joka lukuvuosi 8 kpl FI1-kursseja.

Pitäisikö päättää yhteisesti (= sama kaikilla kursseilla) vai kurssikohtaisesti...

... mitä aiheita kurssilla käsitellään?

... miten kurssi arvioidaan?

... mitä oppikirjaa kurssilla käytetään?

... kuinka monta oppituntia kurssi kestää?

... mitä oppituntien ulkopuolisia töitä kurssisuoritukseen sisältyy?

... mitä seurauksia poissaoloista tulee?

... millä kielellä kurssi suoritetaan?

Maailmassa on noin 200 itsenäistä valtiota.

Pitäisikö päättää yhteisesti (= sama kaikissa maissa) vai maakohtaisesti...

... mitä hallintomuotoa noudatetaan?

... miten monessa eri maassa toimivaa yritystä verotetaan?

... miten vähemmistöjen oikeudet huomioidaan?

... pitääkö rikoksesta epäilty oman maan kansalainen luovuttaa oikeudenkäyntiin toiseen maahan?

... mistä rikoksista voidaan määrätä kuolemantuomio?

... miten naapurivaltioiden välisiä riitoja selvitetään?

... millä perusteella voi julistaa toiselle maalle sodan?

4. Nationalismi

- Kansallisuusaate: yksi kieli → yksi kansa → yksi valtio
- Syntyi 1700-luvun valistuksen myötä: valtakunnan *alamaisista* tuli valtion *kansalaisia*
- Poliittinen nationalismi: kansallinen itsemääräämisoikeus
- Kulttuurinen nationalismi: oman kulttuurin arvostaminen
- Etninen nationalismi: kansan määrittely perimän ja historian kautta

Nationalismi: Kansallisylpeyttä...

...vai poissulkevuutta?